

LES PRIMERES EXPLOTACIONS DE LA CONCA CARBONÍFERA DE LA SEU D'URGELL: PROJECTES I REALITATS

LLUÍS OBIOLS PEREARNAU

Institut d'Estudis Comarcals de l'Alt Urgell

La conca carbonífera de la Seu d'Urgell, explotada especialment durant el segon quart del segle XX per abastir d'hulla la central tèrmica d'Adrall, va ser objecte de diferents projectes d'explotació durant la segona meitat del segle XIX. Molts d'aquests projectes no van arribar a materialitzar-se, però ens ofereixen un notable volum d'informació sobre aquell moment, tan a nivell local com en aspectes més generals vinculats a l'evolució econòmica de la indústria del país.

L'estudi històric d'aquesta conca compta amb pocs treballs, parcials i dispersos, així com amb diverses notícies soltes mai recopilades, que dificulten enormement el coneixement sobre la realitat minera de l'Urgellet durant aquestes dates. En aquest treball s'intenta compilar un conjunt d'informacions que ens permeti obtenir una visió global sobre els projectes d'explotació i les labors practicades a la conca carbonífera de la Seu d'Urgell abans de la instal·lació de la central tèrmica d'Adrall.

Entre altres aspectes, s'aportaran dades sobre el descobriment de la conca, els diferents projectes d'explotació minera i d'instal·lació de ferrocarrils, entre els quals destaca l'elaborat per Lluís Marià Vidal l'any 1883, la presència de diferents companyies

estrangeres interessades en l'exploració de les mines i, finalment, les escasses notícies de què disposem en referència a labors de prospecció i explotació iniciades.

Paraules clau: conca carbonífera de la Seu d'Urgell, projectes d'explotació minera, ferrocarrils miners, Lluís Marià Vidal.

LLUIS MARIÀ VIDAL: ICONOGRAFIA

ENRIC ARAGONÈS I RAMON BARNADAS RODRÍGUEZ

Malgrat la seva longevitat i afició a la fotografia, la iconografia coneguda de Lluís Marià Vidal no és gaire abundant i se centra, principalment, als extrems de la seva vida. Una possible causa d'això podria ser el fet de que el seu fons fotogràfic, que està dividit entre diverses institucions, no està complet. Als fons institucionals, per exemple, no hi ha escenes familiars, domèstiques o d'estudi, de manera que les poques que es conserven estan en mans dels descendents de Vidal. D'altra banda, tampoc sembla que tingués gaire interès en prodigar-se a les fotografies més significatives que ell prenia. En aquest sentit, és notori el fet que en la petita sèrie que recull les ascensions a la Pica d'Estats no hi hagi cap autoretrat (ni al cim ni a cap altre lloc) malgrat que l'ascensió era a totes llums un fet destacable, si més no, en el seu entorn immediat (com tampoc no n'hi ha de cap dels seus acompanyats).

Tot plegat fa que siguin comptats els retrats seus que han arribat fins als nostres dies. És aquesta excepcionalitat numèrica (per defecte) la que fa que pagui la pena fer-ne esment (tot i que sigui breu) i situar-los en el seu context. Cronològicament, el primer retrat que hi ha és un daguerreotip del 1852, on apareix amb la seva germana Paulina. En ell es percep que els dos nens va seguir fidelment les indicacions que el fotògraf deuria fer-los sobre la necessària immobilitat dels models per poder obtenir una imatge satisfactòria. Recordem que en aquella època els temps d'exposició eren dilatats. La segona imatge més antiga ens mostra a Vidal voltat dels companys de la promoció de mines de 1866, i torna a ser un daguerreotip. En aquest cas destaca el fet de que la imatge sigui de grup, un aspecte que, si bé no és excepcional, no és freqüent. A partir d'aquí hem de canviar de segle per poder trobar nous retrats de Vidal. Se situen a partir, aproximadament, del 1910 i són, per tant, d'un home reconegut socialment i professional. Sense cap mena de dubte les imatges referides traspuen aquest status: el posat seriós i la indumentària solemne són present en diverses fotografies d'estudi i en els olis que s'han obtingut a partir d'elles. També, les escenes més disteses, familiars o d'oci, van en aquest sentit, ja

sigui per l'aspecte i l'entorn (vestimenta, automòbils, homenatges) o per l'activitat que realitza (per exemple, en posar al costat del dolmen de la Ciutadella).

Tot plegat es tracta d'una vintena escadussera d'imatges, allunyades en el temps unes de les altres, que deixen al mig, en l'anonimat visual, a un Vidal adult en ple exercici de la seva carrera professional.

ESPÈCIMENS FÒSSILS RELACIONATS AMB LLUÍS MARIÀ VIDAL EXPOSATS AL MUSEU DE GEOLOGIA VALENTÍ MASACHS (UPC)

FOSSIL SPECIMENS RELATED WITH LLUÍS MARIÀ VIDAL EXPOSED TO THE MUSEUM OF GEOLOGY VALENTÍ MASACHS (UPC)

JOSEP BIOSCA MUNTS

Professor - Col.laborador MGVM (UPC)

PARAULES CLAU

Marià Vidal, Museu de Geologia Valentí Masachs, paleontologia, espècie fòssil, epònims, espècie nova, Cretaci, Paleògen.

Lluís

KEYWORDS

Lluís Marià Vidal, Museum of Geology Valentí Masachs, paleontology, fossil species, eponyms, new species

ABREVIACIONS INSTITUCIONALS

MGVM Museu de Geologia Valentí Masachs
UPC Universitat Politècnica de Catalunya

INSTITUTIONAL ABBREVIATIONS

MGVM Museum of Geology Valentí Masachs
UPC Politechnic University of Catalonia

RESUM

A les col·leccions del MGVM es guarden alguns exemplars fòssils relacionats amb Lluís Marià Vidal. Ens referim a les espècies fòssils dedicades en honor seu, així com

també noves espècies descrites per ell mateix, en el transcurs de les seves investigacions paleontològiques. Es posa de manifest el valor paleontològic de cadascun dels espècimens escollits, els quals s'acompanyen d'una fitxa amb les imatges corresponents.

ABSTRACT

Collections of the MGVM include some fossil specimens related to Lluís Marià Vidal. We refer to the fossil species dedicated to his honor, as well as new species described by himself, in the course of his paleontological investigations. The paleontological value of each of the selected specimens is shown, which are accompanied by a file with the corresponding images.

EL PATRIMONIO MINERO DE LAS MINAS DE OSOR, GIRONA

LUIS MIGUEL DOMENECH¹, MAITE GARCIA-VALLES², PURA ALFONSO³

1. Dep. M. Fluidos, ETSEIAT, Universitat Politècnica de Catalunya, c/ Colón 7, 08222 Terrassa.
2. Dept. de Mineralogia, Petrologia i Geologia Aplicada, Universitat de Barcelona, c/ Martí i Franquès s/n, 08028 Barcelona.
3. Dept. d'Enginyeria Minera, Industrial i TIC, Universitat Politècnica de Catalunya, Av. de les Bases de Manresa 61-73 08242 Manresa.

Las minas de Osor se encuentran en el Macizo del Montseny-les Guillerries, entre las poblaciones de Àngles y Osor en la comarca de la Selva (Girona). Desde un punto de vista geológico se emplaza en la Cordillera Prelitoral, en donde se explotaba una mineralización filoniana de F-Pb-Zn encajada en materiales del Ordovícico.

Las minas de Osor, se explotaban desde la época de los romanos, pero fue en el siglo XVIII que se comenzó la explotación de manera sistemática. La primera mina se inauguró en 1898 con el nombre de Leonor I. En 1900 la *Société des Mines de Osor* adquirió la concesión. La Guerra Civil española causó la paralización de la actividad. Entre 1942 y 1979 Minersa SA inició la explotación de manera intensiva. El cierre se atribuye al empobrecimiento de las leyes del depósito y a la elevada competencia en el mercado de comercialización de la fluorita, disminuyendo la rentabilidad de la actividad.

La mina llegó a tener 11 plantas con un pozo de 290 metros de profundidad. Actualmente, gran parte de las galerías están inundadas o colapsadas. Hasta el momento

del cierre, se extraía una media diaria de 80 a 90 toneladas de fluorita, de 10 a 12 toneladas de zinc y de 6 a 7 de plomo. Este volumen de extracción situaba estas minas en una de las más grandes del país. Tenía unos 100 trabajadores, emplazados en un núcleo de población anexo a las explotaciones.

Se explotaba galena y fluorita en un filón de más 1 km de longitud, que en profundidad, cerca de la superficie, se dividía en dos ramas, el Filón Norte y el Filón Sur, buzando en direcciones opuestas. Los minerales de ganga son, barita, calcita cuarzo y otros silicatos.

Hoy en día, se conservan la mayoría de viviendas de los mineros, rehabilitadas como casa de colonias y alojamientos de turismo rural. Enfrente, al otro lado de la carretera se conservan las ruinas de las antiguas instalaciones, principalmente la planta de tratamiento, el sistema de elección y limpieza del material para el aprovechamiento de las menas. El pozo se encuentra tapado. También destaca la Chimenea y la capilla de Santa Bárbara. Las antiguas instalaciones se encuentran en un avanzado estado de degradación. Para la conservación de este patrimonio sería necesario desarrollar un plan de rehabilitación y mantenimiento. Estas obras podrían añadir un atractivo al turismo rural que visita la zona.

Los residuos del proceso de flotación se conservan a pie de carretera a 400 m al este de la planta. Ocupando un área de aproximadamente 3150 m². Cuenta con unos 60,000 m³ de material de aspecto homogéneo y granulometría submilimétrica.

Palabras clave: Patrimonio, Minería, Catalunya